

РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

УДК 349.42

DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2021.1.16>

ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ БРИГАДИР,

кандидат юридичних наук, доцент,
Харківський національний університет внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3181-3410>,
e-mail: iv_b@ukr.net;

ІРИНА ВІКТОРІВНА ПАНОВА,

кандидат юридичних наук, доцент,
Харківський національний університет внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-4325-5428>,
e-mail: iv_p@ukr.net

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБЧИСЛЕННЯ РОЗМІРУ ШКОДИ ВІД ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК НЕ ЗА ЦІЛЬОВИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ У ПРАКТИЦІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Досліджено законодавство та практику його застосування щодо обчислення розміру шкоди від використання земельних ділянок не за цільовим призначенням. Запропоновано зміни до земельного законодавства щодо методики розрахунку збитків державі й територіальним громадам у разі тривалого порушення вимог земельного законодавства або неможливості відновлення стану земельної ділянки, який дозволить використовувати її за цільовим призначенням.

Ключові слова: землекористування, право землекористування, цільове призначення земельної ділянки, відповідальність за нецільове використання земель, компенсація шкоди довкіллю.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

У практиці правозастосування досить часто виникає питання визначення (обчислення) розміру шкоди, яку завдано державі чи територіальній громаді в разі використання земельної ділянки не за цільовим призначенням. Такі питання пов'язуються з необхідністю компенсації цієї шкоди, а також є необхідною умовою правильної кваліфікації кримінального чи адміністративного правопорушення.

Незважаючи на те, що проблему обчислення шкоди від нецільового використання земельної ділянки певною мірою врегульовано законодавством, наразі всі затверджені методики розраховано на можливість повернення земельної ділянки у стан, який передував порушенню. У практиці правозастосування постають окремі питання застосування відповідного земельного законодавства за умови неможливості відновлення попереднього стану земельної ділянки.

Стан дослідження проблеми

Проблемні питання правового регулювання відшкодування шкоди, завданої зем-

лям, висвітлювалися у роботах багатьох учених-правознавців. Т. І. Титова, досліджуючи землю як об'єкт правового регулювання, вказувала на складність визначення земельних збитків, серед іншого у зв'язку з тривалістю періоду від заподіяння шкоди до її прояву, однак методики розрахунку земельних збитків не досліджувала [1, с. 13]. Х. А. Джавадов у дисертаційному дослідженні вивчав загальні правові засади відшкодування шкоди за земельні правопорушення, не розглядаючи самого механізму її обчислення [2, с. 164–177]. Т. О. Оверковська розглядала відшкодування шкоди, завданої земельним ділянкам, як механізм охорони земель, не торкаючись порядку обчислення такої шкоди [3, с. 148–170]. У роботах закордонних учених шкода, завдана землям, найчастіше розглядається як шкода довкіллю в цілому [4]. Більш того, посібники щодо управління землями не розглядають нецільове використання земель як підставу для компенсації шкоди [5], адже в розвинених країнах Західної Європи практично не розглядається можливість нецільового використання земель, особливо враховуючи сталість

такого користування та права приватної власності на землі впродовж тривалого часу.

Тому, враховуючи специфіку правозастосування в Україні внаслідок змін законодавства, системи правоохоронних органів та практики їх діяльності, питання відшкодування шкоди, завданої державі та територіальній громаді від нецільового використання земельних ділянок за умови неможливості їх повернення у стан, який передував порушенню вимог щодо цільового використання, сьогодні не знайшли достатнього наукового опрацювання.

Мета і завдання дослідження

Мета статті полягає в удосконаленні методики обчислення розміру шкоди від використання земельної ділянки не за цільовим призначенням.

Завданнями роботи є: дослідити законодавчі вимоги до обчислення розміру шкоди від використання земельної ділянки не за цільовим призначенням, виявити проблемні питання в практиці стягнення такої шкоди, здійснити наукове обґрунтування необхідних змін до законодавства для підвищення рівня законності у сфері використання земель.

Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні пропозицій щодо змін до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу» від 25 липня 2007 р. № 963 шляхом урахування коефіцієнту тривалості порушення земельного законодавства під час обчислення шкоди, а також розроблення самостійної нової формули обчислення розміру шкоди від використання земельної ділянки не за цільовим призначенням, у разі якщо повернути земельну ділянку в попередній стан неможливо.

Виклад основного матеріалу

В Україні дедалі частіше висвітлюються приклади нецільового використання земельних ділянок, які зачіпають інтереси не лише держави чи територіальної громади як суб'єктів права власності на земельну ділянку або органів управління, – порушуються права необмеженого кола осіб у разі порушення вимог до забудови територій, які мали б використовуватися людьми для рекреаційних потреб, оздоровлення тощо. Непоодинокими є приклади забудови або обмежень доступу до

берегових ліній або лісопаркових зон. Крім випадків прямої неправомірної поведінки порушників, таким порушенням інколи передують рішення органів влади чи місцевого самоврядування щодо передання в користування земельних ділянок з метою, яка суперечить вимогами правового режиму певної категорії земель. Такі незаконні рішення узаконюють правопорушення та значно ускладнюють відновлення прав громадян або роблять таке відновлення фактично неможливим, серед іншого шляхом протиставлення різних прав громадян одне одному. Наприклад, на підставі незаконного рішення про передання земельної ділянки рекреаційного призначення для будівництва житла після спорудження житлового комплексу відновити право людей на відпочинок неможливо без знесення житла, а це порушує інше конституційне право – право на житло громадян – добросовісних його набувачів.

Такі ситуації виникають у практиці¹ і створюють значну проблему щодо визначення розміру шкоди, завданої державі та/або територіальній громаді ухваленням посадовими особами неправомірного рішення щодо передання в користування або погодження використання земель усупереч вимогам щодо дотримання їх цільового призначення.

З огляду на необхідність кваліфікації правопорушення та обов'язок доведення розміру шкоди саме стороною обвинувачення, вбачається доцільнішим застосувати мінімальний, але законодавчо встановлений розмір шкоди від нецільового використання земельної ділянки. Стаття 221 Земельного кодексу України передбачає таке: «1. Громадяни та юридичні особи несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до законодавства за такі порушення: ... г) невиконання вимог щодо використання земель за цільовим призначенням»². На реалізацію цього положення в Україні була ухвалена та діє Методика визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту)

¹ Лист Національного антикорупційного бюро України від 02.10.2020 № 02-012/34504 // Поточний документообіг Харківського національного університету внутрішніх справ. Спр. 1–14. С. 49.

² Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 № 2768-III // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 10.01.2021).

без спеціального дозволу, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2007 р. № 963 (у редакції від 9 вересня 2020 р.)¹.

У тексті вказаної Методики прямо вказано таке: «1. Ця Методика спрямована на визначення розміру шкоди, заподіяної державі, територіальним громадам, юридичним та фізичним особам, на всіх категоріях земель внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу (далі – розмір шкоди)».

Відповідно до пункту 5 Методики розмір шкоди, заподіяної внаслідок використання земельної ділянки не за цільовим призначенням, визначається так. Для всіх категорій земель (крім земель житлової та громадської забудови) – за такою формулою:

$$\text{Шц} = \text{Пн} \times 0,33 \times (\text{Нп} + \text{Нф} \times \text{Кр}) \times \text{Ко} \times \text{Кі},$$

де **Шц** – розмір шкоди, заподіяної внаслідок використання земельної ділянки не за цільовим призначенням, гривень; **Пн** – площа земельної ділянки, яка використовується не за цільовим призначенням, гектарів; **0,33** – коефіцієнт для врахування частки середньорічного доходу, що перерозподіляється через державний та місцеві бюджети; **Нп** – середньорічний дохід, який можна отримати від використання земель за цільовим призначенням, визначений у додатку 1, з урахуванням переліків, наведених у додатках 2 і 3; **Кі** – коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земель, який дорівнює добутку коефіцієнтів індексації нормативної грошової оцінки земель за 2020 та наступні роки, що розраховуються Держгеокадастром відповідно до статті 289 Податкового кодексу України²; **Нф** – середньорічний додатковий дохід, отриманий внаслідок

фактичного використання земельної ділянки не за цільовим призначенням, визначений у додатку 8; **Кр** – коефіцієнт, що застосовується для врахування регіональної відмінності формування середньорічного доходу, отриманого від фактичного використання земельної ділянки не за цільовим призначенням, визначений у додатку 9; **Ко** – коефіцієнт, що застосовується для врахування природоохоронної цінності, наявності обмежень (обтяжень), які зумовлюють особливий режим використання земельної ділянки, визначений у додатку 10.

Не вдаючись у детальний опис розрахунків, слід указати для прикладу розмір шкоди за умови використання для житлової забудови земель рекреаційного призначення в Київській області площею 1 га та нормативною грошовою оцінкою (умовно) 50 тис. грн без обставин чи критеріїв природоохоронної цінності, наявності обмежень (обтяжень), які зумовлюють особливий режим використання земельних ділянок, що становить на 20 вересня 2020 р. 50 904,55 грн. Застосування вказаної методики дозволяє використовувати законодавчо встановлений мінімум розміру шкоди, який не підлягає оцінюванню судовою експертизою у зв'язку з правовим характером самого обчислення. Усі інші видатки є додатковими (як-то на проведення рекультиваци порушених земель, знесення будинків тощо) і можуть додатково бути використані під час кваліфікації правопорушення та обчислення збитків від таких дій.

В умовах сьогодення 50 тис. грн, наприклад у вартості житла біля обласних центрів України, – це явно незначна сума як для кваліфікації правопорушення, так і для створення умов загальної превенції таких правопорушень, адже розташування житлового комплексу в рекреаційній зоні значно підвищує ринкову вартість об'єктів нерухомості, і, по суті, різницею у вартості однієї квартири потенційні ризики оплати нецільового використання земельної ділянки покриваються зі значним запасом. Більш того, названою вище Методикою прямо передбачається таке: «3. Розмір шкоди не включає витрати на:

– знесення будинків, будівель і споруд, які самочинно збудовані чи будуються на самовільно зайнятих земельних ділянках чи на земельних ділянках, не відведених в установленому порядку на цю мету;

– приведення земельних ділянок у стан, придатний для їх подальшого використання за цільовим призначенням;

– проведення рекультиваци порушених земель».

¹ Про затвердження Методики визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2007 № 963 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-2007-p> (дата звернення: 10.01.2021).

² Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 10.01.2021).

Тобто вбачається, що поряд із компенсацією шкоди від самого факту нецільового використання земельної ділянки законодавець передбачає необхідність знесення будівель, приведення земельних ділянок у стан, придатний для їх подальшого використання за цільовим призначенням та рекультивациі земель. Однак на практиці такого не відбувається, і це положення не може бути застосовано, що визнається самими правоохоронними органами¹. Тому існують намагання якимось чином застосувати інші підходи до обчислення розміру шкоди від таких порушень.

Зокрема, розглядається можливість вважати шкодою різницю у вартості земель житлової забудови та рекреаційного призначення як втрати держави від нецільового використання земель без можливості відновлення (повернення до належної категорії земель)². Проте обчислення шкоди від правопорушення в кінцевому підсумку розглядається саме з погляду цивільного чи господарського законодавства. Під час вирішення таких спорів суди мають оцінити чотири основні критерія задоволення вимог про відшкодування (обчислення) шкоди: 1) чи має право подати позов позивач; 2) чи є порушення права; 3) чи передбачено такий спосіб захисту порушеного права, який просить застосувати позивач; 4) чи є співмірним способом захисту вимога позивача. І якщо перший критерій не підлягає сумніву, то досить сумнівними в доведенні будуть наступні три у разі обчислення розміру шкоди від корупційного правопорушення, що призвело до нецільового використання земельної ділянки. А саме в разі використання підходу з оцінюванням різниці у ринковій вартості земельної ділянки постає питання про те, чи зможуть довести на рівні судової експертизи різницю у вартості та чи вона буде на користь держави.

Справа в тому, що практично немає адекватної ринкової вартості для земель рекреаційного чи оздоровчого призначення, відведених для організованого та неорганізованого відпочинку населення. Причина полягає саме в тому, що такі землі не перебувають у постійному вільному обігові. Проте ринок земель житлової забудови є досить розвиненим. За таких умов експерт може проводити оціню-

вання для земель житлової забудови на підставі ринкових цін, а для земель рекреаційного призначення – на основі нормативної грошової оцінки та потенційних рентних платежів від її використання за цільовим призначенням. В Україні сьогодні нормативна грошова оцінка майже всіх земель буде нижчою за ринкову вартість земель житлової забудови в певному регіоні.

Тому в разі застосування такого підходу в судовому порядку може бути доведено, що держава та/або територіальна громада внаслідок правопорушення отримала актив з більшою вартістю, ніж було до правопорушення, що аж ніяк не сприятиме доведенню складу корупційного правопорушення в діях посадових осіб, які допустили порушення цільового призначення земельної ділянки.

Пропонувалося застосувати і інший підхід – обчислення шкоди через втрати на відновлення стану земельної ділянки у стан, який передував порушенню. Однак такі втрати мають бути обчислені, але не зазначені у зв'язку з відмовою фізичного знесення, наприклад житлового комплексу. З погляду законодавства, знесення будівель і відновлення ділянки є більш правильним, однак, як справедливо зазначають самі правоохоронні органи³, не може бути пропорційним, а суд не розглядатиме його як співмірне, справедливе та розумне. Причиною неможливості застосування цього підходу є компенсаційна природа таких втрат – за умов компенсації втрат на відновлення попереднього стану земельної ділянки відшкодуванню підлягають саме фактичні витрати заявника (потерпілої сторони). Тобто такі витрати мають бути зазначені фактично – якщо житловий комплекс знесено, а земельну ділянку рекультивовано. У разі, якщо таких дій не вжито, увесь спір переводиться в розріз проєктно-кошторисної документації, розроблення якої є досить коштовним і тривалим у часі. І за умови протидії з боку порушника строки проведення відповідної експертизи можуть значно перевищувати строки кримінального провадження або часу, відведеного для розгляду адміністративного правопорушення.

Законодавство передбачає додаткові механізми захисту земель від використання не за цільовим призначенням. Так, відповідно до ст. 21 Земельного кодексу України може бути застосовано визнання недійсними угод щодо земельних ділянок. Також може бути застосовано і право на розірвання договорів оренди земельних ділянок за умови саме оренди

¹ Лист Національного антикорупційного бюро України від 02.10.2020 № 02-012/34504 // Поточний документообіг Харківського національного університету внутрішніх справ. Спр. 1–14. С. 49.

² Там само.

³ Там само.

земель для будівництва. Однак за умови спорудження та здачі в експлуатацію житлових комплексів чи інших будівель такі дії не дадуть жодного практичного результату, адже не мають наслідком припинення права власності на будівлю. Більш того, з практики застосування податкового законодавства в Україні розірвання договору оренди земель державної чи комунальної власності призведе тільки до економії коштів власника об'єкта нерухомості та зменшення надходжень від земельної ділянки до бюджету, адже в разі відсутності документів на землю (договору оренди) землекористувач має сплачувати земельний податок, який зазвичай є значно меншим, ніж орендна плата.

Як убачається з вищевказаного, будь-які спроби ринкового оцінювання втрат від використання не за цільовим призначенням земельних ділянок не узгоджуються з природним значенням землі як територіального базису інших природних об'єктів та місця задоволення життєво необхідних потреб. Економічна оцінка використання земель із порушенням цільового призначення не дає змоги компенсувати всю реальну шкоду від зміни в режимі використання земель. Так, наприклад, досить важко оцінити збитки необмеженого кола осіб у вигляді позбавлення права використовувати берег водойми для відпочинку. Більш того, навіть за умови компенсації шкоди згідно з названою вище Методикою громадяни не отримають жодних форм компенсацій – втрачено природний об'єкт, який надавав можливість здійснювати спільне природокористування. Головна проблема полягає в тому, що в результаті використання земельної ділянки не за цільовим призначенням погіршуються її первинні якості як природного об'єкта, що забезпечує певну життєдіяльність людини. У такому разі неважливо, якої вартості набуває природний об'єкт, – він втрачається саме як такий, чим він мав би бути. Виходячи з формул, закладених у Методиці, оцінювання шкоди від використання земель не за цільовим призначенням є одноразовим економічним оцінюванням, адже, незважаючи на застосування у формулах та додатку 8 поняття «середньорічний додатковий дохід...», кількість років такого користування не враховується. Тому така шкода мала б нараховуватися щорічно, а це не передбачено Методикою і дещо суперечить принципу застосування лише одного виду відповідальності за одне правопорушення. І навіть незважаючи на триваючий характер правопорушення, в судовому порядку практично неможливо стягнути шкоду щорічно.

Основи механізму фінансової компенсації постійних екологічних втрат від використання земель не за цільовим призначенням існували до ухвалення Податкового кодексу України, а саме в Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища»¹ містилася ст. 45 «Збір за погіршення якості природних ресурсів», яка мала б регламентувати на основі нормативів оплату за погіршення якості природних ресурсів (зниження родючості ґрунтів, продуктивності лісів, рибопродуктивності водойм тощо) в результаті володіння і користування. Однак за весь час її існування підзаконні нормативні акти на її виконання, зокрема нормативи обчислення, так і не були ухвалені. Указана стаття в 2010 р. була виключена з тексту Закону, а відповідний збір так і не було запроваджено. Сьогодні останній можна було б запровадити як вид екологічного податку для створення умов загальної превенції у сфері використання земель. Проте зміни податкового законодавства в напрямку збільшення навантаження завжди є непопулярним кроком. У таких умовах більш доцільно внести зміни до Методики визначення розміру шкоди, чітко встановивши у формулах розрахунку додатковий коефіцієнт, який ураховував би тривалість користування не за цільовим призначенням. Це дозволило б стягувати шкоду за весь період такого користування. Крім того, слід передбачити непоширення строків давності на обчислення розміру шкоди, яка стягується за триваюче землекористування в порушення вимог щодо цільового призначення земельної ділянки.

Окремо в Методиці необхідно передбачити самостійну формулу визначення розміру шкоди в разі неможливості повернення земельної ділянки в стан, який передував порушенню та дозволяє використовувати земельну ділянку за її призначенням. Такий механізм компенсації безповоротної втрати земель для їх основного цільового призначення існує для сільськогосподарських та лісгосподарських угідь за умови правомірної зміни категорії. Відповідні методики відсутні на випадок неправомірної поведінки щодо використання не за цільовим призначенням без можливості повернути попередній стан земель. Така ситуація складається у разі спорудження об'єкта нерухомості, а тому має враховуватися саме

¹ Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 10.01.2021).

термін експлуатації відповідних споруд згідно з Державними будівельними нормами. Так, відповідно до таблиці № 2 ДБН В.1.2-14-2009¹ передбачено орієнтовне значення встановленого терміну експлуатації будівель та споруд. Наприклад, для житлових та громадських будівель термін експлуатації становить 100 років. Відповідно такі показники і мають встановлюватися як коефіцієнти у формулі обрахунку розміру шкоди, а відповідну таблицю ДБН В.1.2-14-2009 слід використати для формування додатку 11 до Методики.

Основою такої формули має стати п. 5 Методики, однак коефіцієнтів зменшення, як-то 0,33, не має бути. Тому ця формула повинна мати такий вигляд:

$$\text{Шц} = \text{Пн} \times (\text{Те} \times \text{Нп} + \text{Нф} \times \text{Кр}) \times \text{Ко} \times \text{Кі},$$

де **Шц** – розмір шкоди, заподіяної внаслідок використання земельної ділянки не за цільовим призначенням, гривень; **Пн** – площа земельної ділянки, яка використовується не за цільовим призначенням, гектарів; **Те** – коефіцієнт врахування терміну експлуатації земельної ділянки за нецільовим призначенням у зв'язку з унеможливленням повернення земельної ділянки в стан, який передував порушенню, визначений у додатку 11; **Нп** – середньорічний дохід, який можна отримати від використання земель за цільовим призначенням, визначений у додатку 1, з урахуванням переліків, наведених у додатках 2 і 3; **Кі** – коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земель, який дорівнює добутку коефіцієнтів індексації нормативної грошової оцінки земель за 2020 та наступні роки, що розраховуються Держгеокадастром відповідно до статті 289 Податкового кодексу України;

Список бібліографічних посилань

1. Титова Н. І. Землі¹ як об'єкт правового регулювання. *Право України*. 1998. № 4. С. 10–15.
2. Джавадов Х. А. Гражданско-правовая ответственность за нарушение земельного законодательства (на примере Украины, Азербайджана и России) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Киев, 2008. 209 с.
3. Оверковська Т. К. Правові засади охорони земель від забруднення та псування в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2008. 213 с.
4. Environmental compensation. Key conditions for increased and cost effective application. / A. Enetjärn, S. Cole, M. Kniivilä et al. Nordic Council of Ministers, 2015. 147 p. DOI: <http://doi.org/10.6027/TN2015-572>.
5. Land Use Planning: Concept, Tools and Applications // Land portal : сайт. URL: <https://landportal.org/file/9781/download> (дата звернення: 10.01.2021).

Надійшла до редколегії 12.01.2021

¹ ДБН В.1.2-14-2009. Загальні принципи забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель, споруд, будівельних конструкцій та основ // Державні будівельні норми України : сайт. URL: https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/dbn_v12_14_2009/1-1-0-327 (дата звернення: 10.01.2021).

БРИГАДИР И. В., ПАНОВА И. В. ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ РАСЧЕТА РАЗМЕРА УЩЕРБА ОТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ НЕ ПО ЦЕЛЕВОМУ НАЗНАЧЕНИЮ В ПРАКТИКЕ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ

Исследованы законодательство и практика его применения для расчета размера ущерба от использования земельных участков не по целевому назначению. Предложены изменения в земельное законодательство относительно методики расчета ущерба государству и территориальным громадам в случае длительного нарушения требований земельного законодательства или невозможности восстановления состояния земельного участка, которое позволит использовать земельный участок по целевому назначению.

Ключевые слова: *землепользование, право землепользования, целевое назначение земельного участка, ответственность за нецелевое использование земель, компенсация ущерба окружающей среде.*

BRYHADYR I. V., PANOVA I. V. PROBLEMATIC ISSUES OF CALCULATING THE SIZE OF DAMAGE FROM THE USE OF LAND PLOTS FOR OTHER PURPOSES WITHIN THE PRACTICE OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES

The authors have studied the land legislation and the practice of its application in regard to the calculation of the amount of damage from the use of land plots for other purposes. The method of calculating the amount of damage from the specified use of land plots has been improved.

The foundations of the research methodology constitute: comparative and legal method, which assisted to study the requirements of EU and Ukrainian legislative acts; the method of systematic analysis, which allowed to reveal the legal mechanisms for calculating the amount of damage caused to the state and territorial communities from the use of land plots for other purposes; method of mathematical modeling, which allowed to form propositions for improving the formula of calculating the damage caused by the misuse of land plots.

The result of the study was the justification for making changes to the Methodology of determining the amount of damage caused by unauthorized occupation of land plots, misuse of land plots, removal of soil cover (fertile soil layer) without special permission. It has been offered to include a coefficient that takes into account the term of land use for other purposes in the direction of increasing the multiple of the number of years of land use into the formulas № 3 and № 4 of the Methodology. The authors have proved the necessity of introducing a separate formula for calculating the amount of damage caused by the use of land plot for other purposes, in case of impossibility to return the land plot to a condition suitable for further use for its intended purpose, or failure to accomplish such a return for other reasons.

The results of the research can be used in law-enforcement practice to determine the amount of damage caused by unauthorized occupation of land plots, the use of land plots for other purposes, as well as in law-making activity to improve legal mechanisms to prevent misuse of land plots.

Key words: *land use, land use law, allowable use of a land plot, liability for misuse of land plots, compensation for environmental damage.*